

Uitvoeringsplan

De ambitie van de gemeente Druten is om samen met bewoners, bedrijven en andere partners te zorgen voor meer biodiversiteit en versterking van de natuur. Naast een lange adem zijn hiervoor maatregelen in natuurgebieden, het agrarisch gebied én de bebouwde kom nodig. De gemeente gaat een omschakeling inzetten door te stimuleren, faciliteren en vooral zelf het goede voorbeeld te geven. Zo wil de gemeente werken aan een gezonde en evenwichtige leefomgeving voor mens én dier binnen onze gemeente.

Dat betekent inzet op een aantal speerpunten:

1. Ecologische Waardenkaart
2. Natuurinclusief en circulair bouwen
3. Lichtverstoring door openbare verlichting
4. Maaibeleid en kruidige en bloemrijke bermen
5. Klimaatadaptatiemaatregelen
6. Groenvoorzieningen
7. Groene daken
8. Gebied Kweldam Deest en Klapstraat Afferden gelegen tussen van Heemstraweg en Waalbandijk;
9. Het stoppen van de aanvoer van plastics en anderen vervuiling via rivieren naar de zee;
10. Communicatie: rol van de inwoners; wat kan men zelf doen.

1. Ecologische waardenkaart

Het is van groot belang dat er opdracht moet worden gegeven voor het samenstellen van een ecologische waardenkaart van de gemeente. Ecologisch waardevolle gebieden dienen we, buiten de Natura 2000-gebieden en onderdelen van het GNN, een zwaar beschermingsregiem te geven. Dit is essentieel om de ecologische waarden in onze gemeente te vrijwaren van een verdere afbraak. Daarvoor dienen we inzicht te krijgen in die gebieden die goede kansen bieden op herstel waarbij inzicht wordt gegeven in welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn.

Om juiste keuzes te kunnen maken in toekomstige ontwikkelingen is het noodzakelijk een goede inventarisatie te laten maken in de ecologisch waardevolle gebieden en elementen binnen onze gemeente. Deze ecologische waardenkaart kan duidelijkheid geven over de gebieden die omwille van de ecologie en natuurlijke waarden bescherming behoeven en om instrumenten en maatregelen in te zetten om deze gebieden te beschermen dan wel te herstellen.

De kosten voor het samenstellen van een ecologische waardenkaart kunnen meegenomen worden in de perspectiefnota 2022. Er kan een keuze worden gemaakt of het werk intern wordt gedaan of dat er externe kosten zijn bij uitbesteding van deze opdracht.

2. Natuurinclusief bouwen

We moeten natuurinclusief bouwen verplichten en (inbouw) nestkasten voor vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen verplichten in de bouwvoorschriften. Ook de omgeving van de woningen is van belang omdat die zorg kunnen dragen voor voldoende voedsel voor de dieren die zich hier huisvesten waarbij gedacht kan worden aan bomen, struiken en bloemen die bij voorkeur inheems zijn. De gemeente Nijmegen kent een verordening met betrekking tot de voorziening voor het aanbrengen van nestkasten die als voorbeeld kan dienen. Maar ook in de al bestaande bouw kunnen natuurlijk ook kasten geplaatst worden voor vogels en vleermuizen. Daarvoor is een goede promotie en communicatie met de inwoners gewenst.

Naast natuurinclusief bouwen is ook circulair bouwen van belang. Hier liggen belangrijke kansen om een stap te nemen in het verminderen van de CO2 uitstoot. Het zijn vooral de overheden en dus ook de gemeente die als opdrachtgeven een sterke impuls kunnen geven als zij circulair bouwen bij nieuwbouw of renovatie. Vanaf 2023 dienen alle

uitvragen van de overheden circulair zijn, tenzij dit niet (volledig) mogelijk is. Ook onze gemeente moet daaraan bijdragen door deze eisen te stellen.

Actiepunt: in de al bestaande bouw kunnen natuurlijk kasten geplaatst worden voor vogels en vleermuizen. Daarvoor is een goede promotie en communicatie met de inwoners gewenst.

De kosten bij nieuwbouw komen voor rekening van de initiatiefnemer/bouwer/opdrachtgever.

3. Lichtverstoreng door openbare verlichting

Nachtelijk kunstmatige verlichting kan het gedrag van dieren (negatief) beïnvloeden. Naast mogelijke aanpassingen van de levenscyclus aan de kunstmatige verlichting, kan er sprake zijn van desoriëntatie, afstoting of aantrekking. Deze effecten kunnen leiden tot uitputting en sterfte. Daar zijn goede oplossingen voor, zoals het gebruik van de Batlamp.¹

Actiepunt:

Er zijn aanvullende maatregelen nodig om verstoreng door nachtverlichting te voorkomen. Bij gebruik van openbare verlichting houdt de gemeente daarom waar mogelijk rekening met:

- Het afschermen van de lichtbron, zodat deze niet direct zichtbaar is
- Alleen met geringe oppervlaktehelderheid van de lichtbron te verlichten
- Alleen betrekkelijk langgolvig licht te gebruiken
- Alleen te verlichten wat noodzakelijk en slechts zo lang als het verlicht moet worden
- Het vermijden van verlichting in de risicogebieden, zoals natuurgebieden.

Kosten bestaan uit de aanschaf van andere armaturen of de aanpassingen daaraan. Dit kan opgenomen worden in het structurele vervangingsplan armaturen.

4. Maaibeleid en kruidige en bloemrijke bermen

Binnen onze gemeente dienen we landschapselementen terug te brengen. Dit vraagt een groenbeheer dat rekening houdt met de bescherming van de natuur. Door ons maaibeleid aan te passen, kunnen we de bermen weer kruidig en bloemrijk maken. In combinatie met deze kruidige bermen kunnen we met een variatie van bomen, kleine bosjes en struiken de polder tot een interessant gebied maken met meer biodiversiteit en ook tot een aantrekkelijk gebied om in te verblijven.

Het aanpassen van het maaibeleid kost zeker in het begin meer dan traditioneel maaien. De meerkosten hangen af van de grootte van het areaal dat anders wordt beheerd.

Actiepunt: het afvoeren van maaisel bevordert de verschraving van de bodem, waardoor de concurrentie tussen soorten wordt beïnvloed. Kruiden en bloemen krijgen de kans te kiemen, te groeien en zaad te vormen.

Als het aantal maaibeurten drastisch wordt verminderd scheelt dit ook kosten. Maar het afvoeren van maaisel is een kostenverhogende factor.

5. Klimaatadaptatie

Water en warmte worden een steeds groter probleem in de wereld en ook in Nederland. Dramatische vormen begint het aan te nemen op zandgronden. De jaren 2018, 2019 en 2020 waren in Nederland erg droog. Op de zandgronden in

¹ <https://www.rijkswaterstaat.nl/wegen/wegbeheer/natuur-en-milieu/verbinden-natuurgebieden/vleermuisvriendelijke-verlichting/>

het oosten en zuiden van het land veroorzaakte dit flink veel schade aan de landbouw maar ook natuur. Het leidde tot beregeningsverboden, heidebranden en vernietiging van biodiversiteit. Maar ook met het andere extreme weer hebben we kennis gemaakt. Vorig jaar hebben we de beelden uit Duitsland en Limburg kunnen zien waarbij het water voor veel mensen dramatische schade heeft aangericht terwijl in datzelfde jaar wereldwijd, maar ook in Europa, enorme branden hebben gewoed.

Ook in onze streek zijn klimaatadaptieve maatregelen noodzakelijk voor het beperken van schade door hitte, droogte of overvloedig regenwater. Tegen warmte in de bebouwde omgeving kunnen bomen, struiken en (dak- en gevel) beplanting een belangrijke bijdrage leveren in de woonomgeving. Evenals wadi's in woonwijken. Met dit beleid worden meerdere doelen bereikt op de thema's gezondheid, klimaat, leefbaarheid en biodiversiteit.

Bij de inzet op dit beleid zijn de inwoners van cruciaal belang. Zij kunnen in de bebouwde omgeving echt het verschil maken. Door te onttegenen (operatie steenbreek), bomen en struiken te planten, regenwater via de tuin en niet via het riool af te voeren en gevelbeplanting aan de brengen. Ook een kleine wadi in de tuin om regenwater op te vangen is in meerdere opzichten van belang.

In onze streek hebben we bij zware regenval last van wateroverlast. Bij piekbuien, die steeds vaker voorkomen, komen er gelijktijdig tientallen miljoenen liters water van de daken naar beneden. Via regengoten- en pijpen stromen al die liters naar beneden naar het riool. Maar ook deze installaties hebben, net als een regenton, maar een beperkte capaciteit en vol is vol. Een regenton heeft een overloop als die vol is, want wanneer die vol is moet het ergens anders naar toe kunnen. Voor een waterzuiveringsinstallatie geldt hetzelfde. Wat het zuiveringssysteem niet aankan gaat rechtstreeks het oppervlaktewater in met alle gevolgen van dien. In het ongezuiverde rioolwater zitten veel schadelijke stoffen zoals chemicaliën, drugsresten, antibiotica, antidepressiva, vetten, enzovoort. Dit heeft schadelijke effecten op het aquatisch milieu en dient daarom vermeden te worden.

Actiepunten: stimuleren van het vergroenen van tuinen door onttegenen en hierbij gebruik maken van de Stichting Steenbreek. Het gebruik van regentonnen onder de aandacht brengen.

Kosten zijn afhankelijk van de te maken keuzes.

6. Groenvoorzieningen: Inheemse planten, bomen en struiken

Essentieel voor de voedselketen zijn de inheemse planten, struiken en bomen die voor insecten de basis vormen voor de levensvoorwaarden voor tal van andere soorten zoals amfibieën, reptielen, vogels, vleermuizen en roofinsecten. Een belangrijke voorwaarde is een maaibeleid waarbij de bermbloemen in bloei kunnen komen en zaad kunnen zetten om later weer te kunnen ontkiemen. Om een berm of veld kruidenrijk te maken kan worden ingezaaid met inheemse planten die van nature hier in ons gebied voorkomen. Ook bij de groenvoorzieningen moet nadrukkelijk voor inheemse bomen en struiken worden gekozen.

7. Groene daken

Een dak met een substraatlaag waarop planten groeien houdt water vast. Een sedumdak is een goede investering. Het zorgt ervoor dat men bijdraagt aan een gezondere, schone leefomgeving. Het verhoogt de levensduur van het dak. Sedumdaken hebben als eigenschap dat ze voor extra isolatie zorgen. In de zomer heeft het een verkoelend effect en in de winter houdt het de warmte onder je dak vast. In de zomer kan het tot wel 5 graden koeler zijn in een huis met een sedumdak. Naast sedumdaken zijn er ook nog diverse andere groene daken

mogelijk zoals duindaken, heidedaken, groengrasdaken, groenepandaken, tuindaken, enzovoort.

Actie:

Er zijn in onze gemeente vele m² dak aanwezig waar een groendak wel mogelijk is en dat is zeker de moeite waard om onze inwoners te stimuleren om ze aan te leggen. Dit kan de gemeente stimuleren met een subsidie. Voor de subsidieregeling is de subsidieverordening van de gemeente Nijmegen een bruikbaar voorbeeld.

8. Gebied Kweldam Deest en Klapstraat Afferden gelegen tussen Van Heemstraweg en Waalbandijk

Dit gebied met plaatselijk hoge ecologische waarde behoeft op grond van de al aanwezige hoge ecologische en cultuurhistorische waarden extra aandacht want juist in dit gebied zijn ecologische verbeteringen te verwachten. Het gebied is gelegen tegen een Natuurgebied 2000 gebied. Overstekende amfibieën en reptielen hoeven geen gemotoriseerd verkeer te duchten bij het oversteken van de Waalbandijk. Ook voor de provincie liggen hier uitstekende mogelijkheden om hun opdracht om meer natuur te creëren en de biodiversiteit te herstellen. De gemeente dient daarom in overleg te treden met de provincie om te bezien op welke wijze de provincie hier een actieve rol kan gaan spelen waaraan desgewenst ook de gemeente bijdraagt bijvoorbeeld in de rol van beheerder van deze gebieden. Aangezien dit gebied ook voor de gemeente van belang is voor de verdere versterking van de toeristische potentie van de gemeente is dit zeer wel denkbaar. In dit gebied zijn immers veel gemeentelijke en Rijksmonumenten aanwezig die in combinatie met de landschappelijke- en natuurwaarden aan beide zijde van de Waalbandijk nu al heel veel toeristen trekken die op geen enkele wijze een versturende factor zijn.

De provincie Gelderland heeft met de Rijksoverheid afgesproken om 10.500 hectare nieuwe natuur aan te leggen voor 2027.² De provincie zelf wenst dit al gerealiseerd te hebben in 2025. Men realiseert dit door grond aan te kopen en in te richten voor nieuwe natuur. Het gebied Tussen de Kweldam te Deest vanaf einde bebouwde kom tot de Klapstraat te Afferden en tussen de Van Heemstraweg en de Waalbandijk, is bij uitstek een gebied dat in aanmerking zou kunnen komen voor deze nieuwe natuur. Een deel van dit gebied ligt in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO). Ook heeft dit gebied hoge cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden. Zeker ter hoogte van Afferden. Vooral de dichtheid van broedvogels valt op. Op dit relatief kleine gebied broeden maar liefst 40 soorten in 111 broedparen en dat is zeer rijk te noemen. De totale dichtheid is 750 paar per 100 ha landschap. In het huidige agrarische gebied kom je niet verder dan 100 paar per 100 ha landschap. Het gebied sluit aan op het Natura 2000 gebied Rijntakken Waal en wel op de Afferdensche en Deestsche waarden. Daarmee kan de gewenste verbinding van gebieden worden gerealiseerd.

Actiepunt: Gezien de ambitie van de provincie Gelderland liggen hier uitstekende kansen om zowel de provinciale ambities als die van onze gemeente waar te maken.

9. Plastics en andere vervuiling

Rijkswaterstaat kent een zwerfafvalophaalregeling.³ De Waal is veruit de waterrijkste arm van de Rijn in Nederland (65% van de waterafvoer) en ook de voornaamste voor de scheepvaart.

² <https://www.gelderland.nl/Gelderse-natuurgebieden>

³ <https://zwerfafval.rijkswaterstaat.nl/areaal/rivieren/zwerfafvalophaalregeling/>

Helaas ligt er als het hoge water zich terugtrekt (veelal éénmaal per jaar) enorm veel afval op de oevers en uiterwaarden. Afval wat niet opgeruimd wordt komt opnieuw in de rivier terecht en stroomt uiteindelijk naar de zee, waarbij het bijdraagt aan de niet te onderschatten plastic-soep-problematiek. Waar veel levensvormen het slachtoffer van worden.

Met Schone Waal, onderdeel van Schone Rivieren, streeft men naar het stoppen van de aanvoer van plasticafval via rivieren naar zee. Dat doet men onder andere door:

- Opruimacties langs de Waal te organiseren
- Twee keer per jaar het afval te categoriseren en te monitoren met behulp van rivierafvalonderzoekers.

Het verminderen van zwerfvuil vanaf land is voor Rijkswaterstaat (RWS) daarom belangrijk. RWS stimuleert het opruimen van afval op oevers en het afvangen van afval bij sluizen en stuwen. Zwerfafval uit bermen komt vaak in het stroomgebied terecht door regen of wind en is deels afkomstig van riooloverstorten en van de industrie.

Het IVN heeft in 2021 binnen onze gemeente een opruimactie georganiseerd en het is van belang dat deze opruimacties jaarlijks plaatsvinden als het hoogwater weer verdwenen is.

Actiepunt: Om te stimuleren dat het IVN dit jaarlijks doet stellen wij voor een subsidie beschikbaar te stellen als men jaarlijks deze actie wil organiseren. Het IVN doet overigens veel meer dan het schoonmaken van de uiterwaarden.⁴ Een kijkje op de website geeft een goed beeld van de activiteiten.

10. Communicatie

Het is belangrijk onze inwoners te betrekken bij biodiversiteit en natuur. Operatie Steenbreek is een manier om ook de bewoners te betrekken bij de natuur- en biodiversiteitsbeleid van onze gemeente. Zij moeten in de gelegenheid worden gesteld om aan te geven waar zij kansen en knelpunten zien voor biodiversiteit binnen onze gemeente. Waar dat zinvol, haalbaar en betaalbaar is zal de gemeente de aangedragen kansen realiseren en knelpunten wegnemen.

Een ecologisch beheer geeft het een ander een meer gevarieerd beeld van de openbare ruimte. Daar moet begrip en draagvlak voor worden gekregen door uit te leggen waarom dit beheer gevoerd wordt. Uiteraard dienen bij deze stappen ook natuurorganisaties als het IVN betrokken te worden.

De gemeente kijkt per geval op welke wijze het best gecommuniceerd kan worden. Zo kunnen folders en informatieavonden helpen om uit te leggen waarom het beheer anders wordt uitgevoerd en hoe dat wordt gedaan.

Actief nieuws naar buiten brengen via de gemeentelijke website en sociale media zal hieraan bijdragen.

Basisscholen kunnen een platform zijn om kinderen bij dit onderwerp te betrekken: kinderen zijn de toekomst.

Onze inwoners kunnen met hun vele m² tuinen ook een belangrijke bijdrage leveren aan het versterken van de biodiversiteit via beplanting, rommelhoekjes, insectenhotels en poeltjes. De gemeente dient via publieksvoorlichting de inwoners met regelmaat te informeren over welke maatregelen men kan treffen om hun tuin en woning een bijdrage te laten leveren aan de versterking van de biodiversiteit en ook aan klimaatadaptie. De gemeente dient daarom een publiekscampagne te starten in de Maas en Waler waarbij

⁴ <https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-waal/ivn-lid-huisgenootlid-of-donateur-worden>

men, misschien wel met een eigen rubriek buiten de gemeentelijke berichten om, hier aandacht voor vraagt. Het kan een rubriek zijn die bijvoorbeeld heet: "Meer dieren in uw tuin", "Beestjes in de tuin kunnen heel gezellig zijn", "vogelnestjes in uw tuin".

Druten, februari 2022

Sociaal
Maas en Waal